

PvDA

**EEN VERBONDEN
SAMENLEVING**

SAMENVATTING VERKIEZINGSPROGRAMMA 2017

NAAR EEN VERBONDEN SAMENLEVING

Eerlijk delen, vast werk, goed wonen, een gezond leven, toegang tot scholing, emancipatie, recht op zeggenschap – het is de rode draad van de sociaaldemocratie in haar strijd voor een rechtvaardige wereld. De Partij van de Arbeid koestert een samenleving waarin iedereen ongeacht afkomst zichzelf kan zijn, goed werk en een inkomen heeft en het beste onderwijs krijgt. Een samenleving waarin we met elkaar leven en waarin we zorgvuldig met elkaar omgaan, kinderen zonder zorgen kunnen opgroeien en mensen vooruit kunnen komen. Meer dan ooit ook een samenleving die sterk genoeg is om een grote verscheidenheid aan mensen en overtuigingen aan te kunnen en tegelijkertijd soepel genoeg om zich te blijven ontwikkelen en vooruitgang te bieden.

Een samenleving is nooit af. Ze verdient continu onderhoud, om achterstand en ongelijkheid te bestrijden en gelijke kansen voor mensen te scheppen. Dát is de opdracht aan een nieuw kabinet. Daarbij staat niet de BV Nederland of het individu centraal, maar het collectief. Want alleen

een verbonden samenleving, waarin we het samen doen, is sterk genoeg om tegelijkertijd veranderingen aan te kunnen en vooruit te komen. Die veranderingen laten we ons niet zomaar gebeuren, maar beantwoorden we met nieuwe zekerheden op het gebied van werk, zorg, onderwijs en pensioenen. Pas als we genoeg zekerheden voelen komen we in beweging, en daarmee komt de samenleving als geheel vooruit.

Bij de vorige verkiezingen in 2012, midden in de crisis, luidde de opdracht 'Nederland, sterker en socialer'. We hebben toen onze verantwoordelijkheid genomen door een coalitie aan te gaan met de VVD, ideologisch onze tegenpool. Niet iedereen nam het ons in dank af, maar gezien de uitslag was deze uitkomst onvermijdelijk. We hebben maatregelen genomen waar we trots op zijn en soms maatregelen die we niet of anders hadden genomen, als we het alleen voor het zeggen hadden gehad. En heel soms ging het gewoon niet goed. Maar we hebben geknokt voor verandering. Het gaat inmiddels weer de goede kant op met Nederland. Maar er is nog steeds veel

ongelijkheid tussen mensen in inkomen, opleiding, wonen of werk. Mensen hebben te weinig het gevoel dat ze hier zelf iets aan kunnen veranderen en kunnen stijgen op de sociale ladder. Dat tast de onderlinge verbondenheid aan. Je voelt je niet gehoord, hebt geen grip op je leven. Europa, migranten en globalisering voelen als een bedreiging. Het gevaar bestaat dat je je afsluit. We laten elkaar echter nooit los.

Ook onder diegenen die wel delen in de voorspoed bestaat onzekerheid. Heb ik straks nog een baan, kunnen mijn kinderen nog naar een vervolgopleiding en hoe staat het met mijn hypotheek en pensioen? Er is na vier jaar met de PvdA in de regering weer reden voor optimisme, maar de crisis heeft nog eens duidelijk gemaakt dat onze wereld gaandeweg fundamenteel is veranderd en zal blijven veranderen.

In de afgelopen decennia zijn vertrouwde samenlevingsverbanden weggefallen. We spreken mensen als individu aan en niet langer als deel van een groep zoals een zuil, klasse of gezin. Dat is in veel opzichten bevrijdend geweest en heeft bijgedragen aan de emancipatie, een van de doelen van de sociaaldemocratie. Maar een te strikte benadering van het individu kan de samenleving als geheel ondermijnen. De huidige onzekerheden en spanningen tussen groepen vragen erom nu meer te investeren in dat wat ons bindt. Staan we straks tegenover elkaar – oud tegenover jong, hoogopgeleid versus laagopgeleid, arm en rijk, kansarm en kansrijk - of gaan we het samen doen? De Partij van de Arbeid kiest voor dat laatste. We willen investeren in dat wat ons samen brengt, in mensen die van onderop de

samenleving verbinden. Ze verdienen een sterke publieke sector in het onderwijs, de zorg, veiligheid en wonen. We willen af van het marktdenken in de publieke sector en zien mensen niet langer als consumenten, maar weer als mensen. Diezelfde mensen verdienen meer zeggenschap over hun wijk, woningbouwvereniging of school. Zo wordt het draagvlak van de publieke instituties vergroot en krijgen de mensen zicht op vooruitgang.

Veel veranderingen worden in toenemende mate beïnvloed door de globalisering. Die bracht ons welvaart, maar er is ook een keerzijde. Beslissingen over verplaatsing van werk en productie naar lagelonenlanden, over fiscale constructies en over nieuwe investeringen worden over onze hoofden heen genomen in de bestuurskamers van internationale ondernemingen. Met vergaande lokale en nationale gevolgen. De internationalisering van arbeid is niet nieuw. Met bijvoorbeeld Spanjaarden, Marokkanen en Turken deden de eerste gastarbeiders de vorige eeuw hun intrede in Nederland. De wereld kwam dichterbij en de multi-etnische samenleving is nu, ruim vijftig jaar later, een feit.

Met al die veranderingen om ons heen werd verwacht dat mensen wel zouden mee veranderen. Maar niet iedereen kan dat op dezelfde wijze. Sommigen kunnen wel meer steun gebruiken. De PvdA wil de komende vier jaar de samenleving versterken door de mensen in Nederland nieuwe zekerheden te bieden, zeggenschap te geven over keuzes en te werken aan vertrouwen in elkaar. Want we willen immers samen vooruit.

Samen vooruit vraagt om heldere en eerlijke spelregels. Voor een sociale economie, waarin mensen een vaste baan hebben met een fatsoenlijk salaris en een zeker pensioen. Waarin alle kinderen kansen krijgen. Voor rechtvaardigheid voor werknemers. Zij verdienen gelijk loon voor gelijk werk en mogen niet uitgebuit worden. Grote bedrijven betalen gewoon belasting. En tot slot bepleiten we nieuwe spelregels voor een fatsoenlijke samenleving. Discriminatie en radicalisering horen hier niet thuis, en laten we minder naar elkaar schreeuwen en beter naar elkaar luisteren.

GOED WERK

We beginnen bij goed werk. Een baan, een vaste baan, verschaft niet alleen inkomen, maar levert ook respect en waardering op. Dankzij werk neem je deel aan de samenleving en behoud je perspectief op de toekomst. Zeker werk, een goed loon en een goed pensioen zijn wat ons betreft niet alleen weggelegd voor de baas, maar voor iedereen op de werkvloer. Iedereen in Nederland verdient bestaanszekerheid. We streven naar volledige werkgelegenheid met goed en eerlijk werk. Een vast contract vinden we geen luxe maar een recht. Mensen met flexibele baantjes of nulurencontracten verdienen méér zekerheid. En de ontslagbescherming staat als een huis. Goed werk verdient ook een rechtvaardig loon. De afgelopen jaren zijn de winsten en de lonen van werknemers van met name multinationals steeds verder uit elkaar gegroeid. Die trend willen we keren. Gezonde bedrijven hebben baat bij betrokken werknemers.

Dat kan onder meer bereikt worden door hogere lonen. We maken hierover afspraken met werkgevers en vakbonden in een werkgelegenheidsakkoord. Hierin leggen we ook vast dat er meer werk en meer zekerheid komt voor alle werknemers, want nog altijd staan te veel mensen langs de kant. De overheid geeft het goede voorbeeld door de lonen in de publieke sector te verhogen. We vinden dat iedere werkende een rechtvaardig inkomen verdient om van te kunnen leven. Het minimumloon gaat per saldo omhoog door de werkweek aan te passen van 40 naar 36 uur. Zo krijgt iedereen met een fulltime contract de mogelijkheid om tegen het huidige minimumloon 4 x 9 uur te werken. Per uur ga je er daarmee op vooruit en hou je meer tijd over om bijvoorbeeld aan zorg voor een naaste te kunnen besteden. Werk en privé gaan we beter combineren, zodat we minder stress en meer geluk hebben. Werkstress, die mensen ziek maakt, dringen we terug. We zijn ook voor eerlijke concurrentie tussen vaste en flexibele banen. Vast werk maken we aantrekkelijker voor werknemer én werkgever. Veel zzp'ers werken met plezier aan het eigen bedrijf, en dat is mooi. Maar anderen zijn noodgedwongen ZZP'er en moeten concurreren tegen te lage prijzen zonder garanties voor de toekomst. Daarom mogen zzp'ers van ons als collectief onderhandelen over minimumtarieven. Ze kunnen zich ook verzekeren tegen arbeidsongeschiktheid op basis van onderlinge solidariteit – de kosten daarvan komen deels voor rekening van de opdrachtgever. De zelfstandigenaftrek blijft bestaan. Ook willen we met de vakbonden en onze bondgenoten in buurlanden zorgen voor eerlijke spelregels in Europa die zorgen voor

gelijk loon voor gelijk werk. Zodat werknemers in het transport en in de bouw niet worden weggeconcentreerd door collega's uit Oost-Europa. Ben je jong? Dan krijg je vanaf 18 jaar, in plaats van het oneerlijke jeugdloon, wat ons betreft een gelijk salaris als je oudere collega's. Want gelijk werk verdient een gelijk loon.

De beloningen in de top van het bedrijfsleven zijn de afgelopen jaren uit het lood geslagen. Wij willen een redelijke verhouding tussen beloningen aan de top en de laagste loongroepen in ere herstellen. Bedrijven worden straks verplicht de beloningsverhouding tussen de top en de laagste inkomens te publiceren. Ondernemingsraden krijgen adviesrecht over de beloningen. En als het we het dan toch over verschillen hebben: het beloningsverschil tussen mannen en vrouwen moet verdwijnen. Dat leggen we wettelijk vast. Om ook in de toekomst zekerheden als werkgelegenheid te behouden, terwijl de wereld steeds verandert, is een duurzame economie noodzakelijk. We willen een economie die zich onderscheidt in de wereld en die recht doet aan goede arbeidsomstandigheden en duurzaamheid. Dat betekent dat

we afstappen van fossiele energie en overstappen naar een houdbaar energiesysteem. Deze omslag vergt enorme investeringen: in de beroepsbevolking, in duurzame energie als windmolenparken op de Noordzee en isolatie van alle huizen, in de infrastructuur. De PvdA wil hier de komende jaren tientallen miljarden euro's voor vrijmaken. Zo zijn we als Nederland klaar voor de toekomst, met een schone en veilige economie die concurrerend is op de wereldmarkt. Tegelijkertijd creëren we tienduizenden nieuwe banen.

Een goed belastingstelsel is belangrijk voor onze welvaart en welzijn. Belastinginkomsten zijn nodig om onze collectieve voorzieningen te bekostigen. We hebben in dit kabinet al veel verbeterd. Zo kunnen mensen met de hoogste inkomens minder hypotheekrente aftrekken. We willen de belastingen nu nog rechtvaardiger en groener maken. Voor mensen met een laag- of middeninkomen en kleine vermogenden gaan de belastingen omlaag. Zo ontstaat een eerlijkere kans dat iedereen een goed inkomen krijgt. Zeer vermogenden, bedrijven en vervuilers gaan juist meer belasting betalen. Wel zo rechtvaardig.

MAATREGELEN:

- We komen met een nieuw werkgelegenheidspact: de lonen bij bedrijven en overheid gaan omhoog.
- Miljarden extra investeren in een duurzame economie. Goed voor extra banen, onze leefomgeving en het klimaat.
- Vanaf 18 jaar gewoon minimumloon.
- Redelijke verhouding tussen beloningen aan de top en het gewone personeel.
- Zzp'ers krijgen bescherming door minimum tarieven.

GOEDE ZORG EN FIJNE OUDE DAG

Een goede gezondheidszorg is van waarde voor een ieder van ons en voor de samenleving als geheel. Aandacht en liefde vormen de basis van goede zorg. Daarom werken we in ons verkiezingsprogramma aan zorg waar je beter van wordt. Aan liefdevolle langdurige zorg. En aan meer waardering voor onze zorgverleners met betere arbeidsomstandigheden.

Tien jaar geleden werd de zorgverzekeringswet ingevoerd waarbij de markt tot betere zorg moest leiden. Nu zien we dat de markt te weinig oog heeft gehad voor de menselijke maat. Het is tijd dat het zorgstelsel weer het publieke belang dient. Het eigen risico heeft niet bijgedragen aan een efficiëntere en betere zorg, maar zorgde er wel voor dat mensen met een lager inkomen en chronisch zieken de zorg gingen mijden. Dat is onwenselijk en daarom schaffen we het eigen risico af.

Daarnaast willen we een uniforme polis voor de basisverzekering, zodat verzekeraars niet meer kunnen concurreren met allerlei polissen. De macht van de farmaceutische industrie perken we in en kosten voor dure geneesmiddelen willen we beheersen. Huisartsen mogen meer met elkaar samenwerken, daar passen we de mededingingswet op aan. Ze krijgen meer taken die nu nog door ziekenhuizen worden uitgevoerd, om de zorg dichtbij te houden. We blijven hiervoor ook investeren in de wijkverpleegkundigen. En tot slot hoort bij de zeer specialistische zorg van de academi-

sche ziekenhuizen de marktwerking ook te worden geschrapt.

We willen dat mensen, patiënten en medewerkers, meer te zeggen krijgen in de zorg. Zowel bij de aanbieders, bij gemeenten als bij de verzekeraars. Vaak weten ze zelf heel goed wat nodig is om problemen op te lossen. Patiëntenorganisaties, zorgcoöperaties en ledenraden krijgen meer ondersteuning. Voorkomen is beter dan genezen. Daarom willen we preventieve maatregelen die de gezondheid vergroten, onderbrengen in het basispakket. Met verzekeraars investeren we in meer bewegen, stoppen met roken en gezonder eten. Kinderen tot 18 jaar beschermen we expliciet tegen roken, drank en drugs. Sporten en bewegen bevorderen de gezondheid. Daarom willen meer geld uittrekken voor sport en spel voor de 400.000 kinderen van wie de ouders een clublidmaatschap niet kunnen betalen. Lodewijk Asscher kondigde het al aan: We willen meer investeren in de ouderenzorg. Daarvoor vragen we van de inkomens boven de 150.000 euro een extra bijdrage via de inkomstenbelasting. Met de 300 miljoen euro die dit oplevert kunnen we in verpleeghuizen de Hugo Borstnorm invoeren: er komt extra verplegend personeel voor een liefdevolle oude dag. Meer personeel, betere opleidingen en meer aandacht aan bewoners.

Om bij die oude dag te blijven. Een goede oude dag hoort tot de zekerheden van Nederland. De AOW stijgt daarom ieder jaar met de lonen mee. Bij de verhoging van de AOW tot 67 jaar hebben we steeds gezegd dat niet iedereen kan of wil stoppen op dezelfde leeftijd. We probeerden mensen met een zwaar beroep of zij die vijftig jaar hadden gewerkt te ontzien. Dat plan

bleek in de praktijk onuitvoerbaar. Daarom komt er nu een flexibele AOW. Iedereen krijgt de keuze tot drie jaar eerder te stoppen tegen een redelijke korting, waarbij we niemand door het minimum laten vallen. We passen het pensioenstelsel aan de huidige tijd aan om het daarmee sterker te maken. Ouderen krijgen meer inkomens-

zekerheid. Er komen minder strenge dekkingseisen, waardoor afboeken van aanvullende pensioenen zoveel mogelijk wordt voorkomen en de zogeheten indexatie weer binnen bereik is. Hoe dichter je bij je pensioen zit, hoe zekerder de uitkering wordt. En ZZP'ers bouwen ook pensioen op tot de sociale premiegrens.

MAATREGELLEN:

- Er komen extra investeringen in de ouderenzorg om de Hugo Borstnorm in te kunnen voeren.
- De doorgeslagen marktwerking in de zorg draaien we terug, om te beginnen bij zorgverzekeraars en in de eerstelijnszorg.
- Er komt één uniforme polis voor alle basisverzekeringen.
- Het eigen risico in de zorg verdwijnt.
- De macht van de farmaceutische industrie wordt afgebroken.
- Patiënten en medewerkers krijgen meer zeggenschap in de zorg.
- Een flexibele AOW: tot drie jaar eerder stoppen met werken tegen een redelijke korting, niemand zakt onder het minimum.
- Meer ruimte voor verhogen van pensioenen.

GELIJKE KANSEN VOOR KINDEREN EN GOED ONDERWIJS

Iedereen verdient dezelfde kans om iets van zijn of haar leven te maken. Het mag niet uitmaken waar je vandaan komt, waar je woont, of je ouders rijk of arm zijn. Dat klinkt vanzelfsprekend, maar in Nederland leven 400.000 kinderen in armoede. Dat vinden we onaanvaardbaar. Elk kind

moet mee kunnen doen. Met sport, mee op schoolreisje, cultuur ontmoeten, op je verjaardag een cadeautje en in de winter een warme jas. Ook als je opgroeit in een arm gezin. Daarvoor hebben we structureel 100 miljoen euro extra uitgetrokken. De komende tijd gaan we alles op alles zetten om dit ook echt bij elk kind te krijgen die het nodig heeft.

Daarvoor gaan we de samenwerking aan met gemeenten, scholen, consultatiebureaus en maatschappelijke partijen zoals Stichting Leergeld, het Jeugdsport- en cultuurfonds, Stichting Jarige Job en tal

van andere lokale initiatieven. Zodat straks echt elk kind mee kan doen. We accepteren ook niet dat scholen via allerlei extra bedragen voor reizen of computers kinderen buitensluiten. De gemeenten krijgen meer geld voor armoedebestrijding, specifiek gericht op kinderen.

Een gelijke start begint met goed onderwijs. Samen met sociale partners en medewerkers in het onderwijs gaan we daarom investeren in leraren en scholen, zodat kinderen meer en betere kansen krijgen. Omdat de portemonnee van je ouders nooit je kansen in het leven mogen bepalen. En dat geldt ook voor studenten. Geldgebrek mag nooit in de weg staan van je talent. Kinderen van niet-Nederlandse afkomst en uit arme gezinnen beginnen in groep 1 van de basisschool vaak met een achterstand. Dat moet anders en daarom willen we kinderopvang, voorschoolse educatie, peuterspeelzaal en basisschool naadloos op elkaar laten aansluiten. Geleidelijk aan komt er één voorziening voor opvang van kinderen tot vier jaar, waarin kinderopvang, voorschoolse educatie en peuterspeelzalen in elkaar opgaan. Op de basisschool en buitenschoolse opvang kunnen alle kinderen straks tot 18 uur terecht, zodat ouders de kans krijgen om te werken.

We willen af van de harde schoolkeuze zodra een leerling twaalf jaar is en de basisschool verlaat. Er komen drie schooladviezen: voorbereidend vakonderwijs, voorbereidend beroepsonderwijs en voorbereidend hoger onderwijs. Ieder kind komt in een brede brugklas en krijgt zo langer de tijd zich te ontwikkelen. Het voorkomt een hoop keuzestress op jonge leeftijd en het doet recht aan laatbloeiers die in een ander tempo leren dan gemiddeld.

Kinderen met een beperking moeten zoveel mogelijk meedoen in het reguliere onderwijs. We willen dat leraren beter getraind worden in het omgaan met verschillen in de klas, zodat ze ook beter in staat zijn passend onderwijs te verzorgen. Het vakmanschap van de leraar staat bij de PvdA sowieso voorop. In het primair en voortgezet onderwijs willen wij de lestaak stapsgewijs terugbrengen tot 20 uur. Dat geeft docenten de tijd om te investeren in kwaliteit van lesgeven en het begeleiden van kinderen. Daar hoort ook een betere beloning voor leraren bij. Prestatiebeloningen passen niet in het onderwijs.

Op school willen we ook meer aandacht voor cultuur. Het brengt leerlingen bij over wie we zijn en wat ons bindt. We willen dat scholen kunnen deelnemen aan cultuuronderwijs. Nu doet 70 procent van de basisscholen mee aan het programma 'Cultuureducatie met onderwijs' en heeft 90 procent van de mbo'ers een cultuurkaart. Dat gaat naar 100 procent. We investeren verder in cultuureducatie op middelbare scholen, met vmbo als prioriteit. En we trekken meer geld uit voor muziekonderwijs.

Over tien jaar willen we de best opgeleide beroepsbevolking ter wereld hebben om te blijven kunnen concurreren in de wereldeconomie. We willen daarom meer investeren in het beroepsonderwijs en bijscholing van werknemers. Vakkennis staat voorop maar we willen ook dat er meer aandacht komt voor algemene vaardigheden tijdens de lessen. In het beroepsonderwijs willen we de komende vijftien jaar miljarden euro's extra investeren.

Gelijke kansen stimuleren we van jongs af aan. De scholen hebben een belang-

rijke functie. Niet alleen in het geven van onderwijs, maar ook om ruimte te bieden aan voor- en naschoolse opvang. Schoolgebouwen zijn voortaan open van 7.30 tot 18.00 uur met een ruim aanbod aan activiteiten na schooltijd, zodat beide ouders de kans krijgen om te werken. Voor

de leerlingen is er volop ruimte voor sport en cultuur, huiswerkbegeleiding en brede maatschappelijke ontwikkeling. Scholen kunnen zelfstandig het naschoolse aanbod aanbieden of hun gebouw ter beschikking stellen aan organisaties die dit verzorgen

MAATREGELEN:

- Meer geld naar armoedebestrijding bij kinderen.
- Er gaat meer geld naar gemengde en brede scholen, naar sport, cultuur en verenigingen en naar wijkvoorzieningen als bibliotheken.
- Extra investeringen in het beroepsonderwijs en bijscholing van werknemers, in vijftien jaar tot 10 miljard euro extra per jaar.
- Het ouderschapsverlof voor vaders gaat van een week naar drie maanden.
- Er komt één voorziening voor opvang van alle kinderen van 0-4 jaar.
- Er komen drie brede brugklassen in het voortgezet onderwijs: voorbereidend vakonderwijs (lagere vmbo-niveaus), voorbereidend beroepsonderwijs (hogere vmbo-niveaus en havo) en voorbereidend hoger onderwijs (havo, vwo en gymnasium).
- Kinderen met een beperking doen mee in het gewone onderwijs. Ouders mogen zelf bepalen op welke school hun kind passend onderwijs krijgt.

VRIJHEID VOOR IEDEREEN EN DISCRIMINATIE NIET ACCEPTEREN

Het klinkt zo vanzelfsprekend dat we het weleens vergeten. We leven in een vrij land waar ieder mag gaan en staan waar hij of zij wil. Een land waar vrijheid van meningsui-

ting, vrijheid van religie en het homohuwelijk gelden. Die vrijheid is niet vanzelfsprekend en verdient verdedigd te worden. Uitsluiting, racisme en discriminatie horen in Nederland niet thuis. Evenmin als seksuele intimidatie of religieus extremisme. We staan voor een open en verbonden samenleving waarin iedereen zich kan ontwikkelen. Waardoor er een grote diversiteit ontstaat. Die verscheidenheid maakt ons mooi, maar ook kwetsbaar. Je kunt alleen in vrijheid leven als je ook bereid bent om de vrijheid van een ander te verdedigen. Ook

als je het niet met de ander eens bent. En natuurlijk, er zijn verschillen in opvatting, levensovertuiging of culturele achtergrond. Vrijheid is een kwestie van mentaliteit, van tolerantie en respect voor onze waarden. Dat geldt ook voor nieuwkomers die hier willen komen wonen: ze moeten de Nederlandse waarden accepteren. Religieus extremisme werpen we verre van ons en hoort niet in onze vrije samenleving thuis. We willen discriminatie en racisme harder gaan bestrijden. Bijvoorbeeld op de arbeidsmarkt, of dit nu vanwege leeftijd, geslacht of afkomst is. Daarom geven we de inspectiediensten meer capaciteit. Anoniem solliciteren wordt de norm bij de overheid. Zodat het niet meer uitmaakt welke achternaam je toevallig hebt gekregen van je ouders. Racisme hoort niet in Nederland thuis. Om racisme beter te bestrijden gaan we het behandelen als zogeheten *hate-crime*. Daarmee verhogen we de straffen voor de daders. En de pakkans moet omhoog. Wij willen politie en het openbaar ministerie meer armslag geven om de daders van racisme en discriminatie op te sporen en te

vervolgen. Er komen meer gespecialiseerde agenten en een betere handhaving. Ook willen wij de toegang van slachtoffers van discriminatie tot de politie verbeteren. Veel mensen met een niet-Nederlandse achtergrond voelen zich gekwetst door denigrerende generalisaties en diskwalificaties. Wij willen dat actief bestrijden. Dat begint bij een betere bewustwording van het bestaan van vooroordelen, onderhuids racisme en 'alledaagse' discriminatie. Indien noodzakelijk scherpen we de wetten tegen discriminatie en racisme aan. Het is verder onacceptabel dat mensen op basis van hun uiterlijk worden geweigerd bij uitgaansgelegenheden en verenigingen. Er komen laagdrempelige online meldpunten waarmee het gezag, burgemeester en politie de overtreders kan aanpakken. Wie het te bont maakt, verliest zijn exploitatievergunning verliezen. Vrijheid geldt voor iedereen: man en vrouw, jong en oud, arm en rijk. We komen speciaal op voor de rechten van vrouwen en meisjes. Intimidatie van vrouwen is onbestaanbaar en stellen we voortaan strafbaar. Daders die denken vrouwen te moeten lastig vallen

MAATREGELEN:

- We pakken discriminatie harder aan. Er komen hogere straffen op racisme.
- We passen strafrecht toe bij straatintimidatie.
- Anoniem solliciteren wordt de norm bij alle overheden en (semi)publieke instellingen.
- Er komt meer diversiteit bij publieke instituties.
- De opvang van asielzoekers afstemmen op de omvang van dorp of stad.
- De politie gaat voortaan noteren waarin ze iemand staande houden. Met dit zogeheten stopformulier pakken we etnisch profileren aan.

moeten zich als het aan ons ligt verantwoorden voor de strafrechter. We komen ook op voor de vrijheid van LHBTI'er om zichzelf te zijn. Pestgedrag tegen hen of andere groepen wordt effectiever bestreden, bijvoorbeeld door de burgemeester de mogelijkheid te geven de dader sneller uit huis te plaatsen of een buurtverbod op te leggen.

FATSOENLIJKE WONINGEN EN VEILIGE BUURTEN

Nu we het toch over buurten hebben: Wonen is veel meer dan een dak boven je hoofd. Het betekent een vertrouwde en veilige thuisbasis. Wonen doe je niet alleen, maar met anderen in een buurt of wijk, dorp of stad. We willen meer woningen, betaalbare woningen en meer zeggenschap voor bewoners. Wachtlijsten voor een sociale huurwoning moeten korter. Dat kan door de komende jaren voldoende huizen te bouwen. Er komen minimaal 50.000 huizen per jaar erbij. In 2030 gaat het om 700.000 tot 1 miljoen woningen. Gemeenten worden verplicht voldoende betaalbare woningen te realiseren zodat er voor elke portemonnee een plek is in stad of dorp. Zo voorkom je dat mensen met lagere inkomens worden verdrongen naar buitenwijken of zelfs naar buiten de stad. Dergelijke segregatie is slecht voor de samenhang en verbondenheid van de samenleving. Huren, laat staan het kopen van een huis, is voor veel mensen te duur en de huur-

toeslag is veel te bureaucratisch. Daarom gaan we geleidelijk aan richting huren naar draagkracht. Wie weinig verdient, betaalt weinig huur, wie veel verdient betaalt meer. De toewijzing van een sociale huurwoning is afhankelijk van het inkomen en dat blijft zo. Wel gaan we deze grens per regio aanpassen. In de meest gewilde steden wordt de grens opgetrokken van 39.000 euro naar een jaarinkomen van 45.000 euro. Zo hebben lagere inkomens meer kans op een sociale huurwoning in krappe woongebieden en voorkom je dat zij de wijk of zelfs de stad worden uitgejaagd.

Genoeg betaalbare woningen komen het best tot zijn recht in een verbonden buurt. Dat vraagt om een sterke publieke sector. We zien dat er behoefte is aan het vervullen van belangrijke publieke functies: de conciërges en assistenten op scholen, toezicht in bus en tram, ondersteuning van sport en cultuurverenigingen en het schoonhouden van de openbare ruimte. De PvdA wil dat die publieke taken weer worden vervuld. Tegelijk zien we dat er te veel mensen tegen hun zin langdurig aan de kant staan. Daarom introduceren we 100.000 nieuwe banen met een salaris tussen de 100 procent en 120 procent minimumloon. Dit zijn nieuwe banen, ze verdringen geen bestaande functies.

Een verbonden buurt is ook een veilige buurt. Een veilige wijk bereik je onder meer met meer agenten op straat. De wijkagent vormt de ogen en oren van de samenleving. Een wijkagent per 5000 inwoners is het minimum. Hij of zij is vooral op straat te vinden en niet achter het bureau. Hij verdient daarbij hetzelfde salaris en extra vergoedingen als zijn collega's bij de politie. Een veilige leefomgeving is een zaak

van iedereen. We willen bevorderen dat gemeente, politie en burgers meer gaan samenwerken om de veiligheid in de wijk te verbeteren. Bij het aanpakken van criminaliteit staan de inwoners centraal. Inwoners gaan direct invloed uitoefenen op de prioriteiten van burgemeesters en politie, zoals in het Rotterdamse project 'de buurt bestuurt'. Elke buurt of dorp denkt zo mee met wat er nodig is en krijgt de mogelijkheid om een deel van de politie-uren naar eigen inzicht in te zetten. Gemeenten maken voor elke buurt een buurtplan met de bewoners waarin de gezamenlijke doelstellingen voor veiligheid en leefbaarheid

worden geformuleerd. Bewoners bepalen op die manier prioriteiten in hun eigen buurt of dorp. We komen op voor de slachtoffers. Bij aanhoudende woonoverlast verhuizen degenen die die overlast veroorzaken. Jongeren die op straat overlast veroorzaken worden met strenge hand begeleid naar school of werk. Samen met ouders, politie en scholen vormen we een pedagogische coalitie om ervoor te zorgen dat jongeren niet radicaliseren. We kiezen dus nadrukkelijk voor meer aandacht voor veiligheid. Want alleen als je veilig voelt, voel je je thuis in Nederland.

MAATREGELEN:

- Er komen minimaal 50.000 woningen per jaar bij. In 2030 gaat het in totaal om 700.000 tot 1 miljoen nieuwe woningen.
- Huren naar draagkracht; toewijzingsgrens voor sociale huurwoningen per regio
- Inwoners denken mee over veiligheid
- Er komt minimaal één wijkagent per 5000 inwoners.
- Er komen 100.000 nieuwe banen als conciërges en assistenten op scholen, toezichthouders in bus en tram, ter ondersteuning van sport en cultuurverenigingen en voor het schoonhouden van de openbare ruimte.

PvDA

pvda.nl